

Wodniczka i biomasa Projekt LIFE+ Przyroda

Projekt LIFE+ „Zarządzanie siedliskiem wodniczki (*Acrocephalus paludicola*) poprzez wdrożenie zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy” (LIFE09 NAT/PL/000260), w skrócie „Wodniczka i biomasa”, koncentruje się na siedliskach gatunku na wschodzie Polski. Nasze działania obejmują tereny, na których występuje 98% populacji wodniczki w Polsce, co stanowi ok. 24% populacji światowej.

Główne cele i działania projektu:

- **Stworzenie i przetestowanie innowacyjnych systemów wykorzystywania biomasy** z siedlisk wodniczki. Zostaną zainstalowane linie produkcyjne przetwarzające siano na materiał opały: brykiet lub pellet.
- **Zwiększenie i poprawienie jakości siedlisk** odpowiednich dla wodniczki. Przeprowadzone zostanie odkrzaczanie i pierwszy pokos (ok. 1400 ha).
- **Zapewnienie ciągłości regularnego zarządzania** na większości powierzchni lokalizacji projektu. Po zakończeniu przedsięwzięcia, ponad 5 000 ha siedlisk wodniczki będzie regularnie koszone, zgodnie z wymaganiami gatunku. Umożliwione to będzie również dzięki przetwarzaniu powstałej biomasy na materiał opały. Dochody uzyskane z tego produktu, wraz z pomocą płatności rolno-środowiskowych, zapewnią kontynuację działań ochrony.
- **Przyjęcie planów zarządzania**, uwzględniających wymagania gatunku, na każdym ze stanowisk wodniczki.
- **Edukacja** na temat wymagań ochrony gatunku oraz konieczności prowadzenia odpowiedniego zarządzania i użytkowania siedlisk.

Biuro projektu

OTOP-BirdLife Polska
ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki k. Warszawy
tel. +48 22 761 82 05, fax +48 22 761 90 51
www.otop.org.pl

Projekt Wodniczka i biomasa jest realizowany przez:

OGÓLNOPOLSKIE
TOWARZYSTWO
OCHRONY PTAKÓW

Partnerzy projektu:

The Royal Society
for the Protection
of Birds (RSPB)

Grun-Pal Sp. z o.o.
P.P.U.H. Carex
FUT Przemysł Zelent
„SMB” Mariusz Adamczewski

Sponsorzy:

Ratrak koszący roślinność
Zdjęcie: Lars Lachmann

Stanowisko wodniczki po koszeniu
Zdjęcie: Lars Lachmann

OGÓLNOPOLSKIE
TOWARZYSTWO
OCHRONY PTAKÓW

Ochrona wodniczki w Polsce wschodniej

Projekt UE LIFE+ Przyroda
„Wodniczka i biomasa”

Zdjęcie: Mariusz Adamczewski

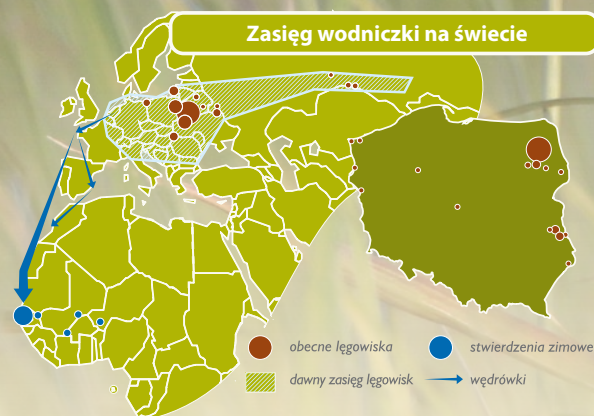
Więcej o naszym projekcie możesz dowiedzieć się ze strony:

www.wodniczka.pl

Dlaczego wodniczka?

Wodniczka (*Acrocephalus paludicola*) jest najrzadszym europejskim wędrownym ptakiem śpiewającym, gatunkiem globalnie zagrożonym wyginięciem. Jeszcze na początku XX wieku gatunek ten był pospolity i liczny, jednak w ciągu ubiegłego stulecia **liczebność wodniczki zmniejszyła się o około 95%**. Światowa populacja tego gatunku liczy zaledwie około 10 000 – 13 800 śpiewających samców (stan na 2010 rok).

Nasz kraj ponosi szczególną odpowiedzialność za ochronę wodniczki – **w Polsce występuje około 25% całej światowej populacji tego gatunku**. Wodniczka jest największym skarbem polskiej awifauny. W 2009 roku, liczebność polskiej populacji oszacowano na około 3200 śpiewających samców.

Wodniczka jest specjalistą siedliskowym. Przez tysiące lat przystosowała się do gniazdowania na mezotroficznym torfowiskach niskich, specyficznym rodzaju torfowisk, zasilanych wodą gruntową, powrastanych przez turzycę oraz w siedliskach podmokłych o podobnej strukturze. Ten typ okresowo zalewanych łąk zajmował niegdyś duże obszary w pasie ciągnącym się od Holandii przez środkową Europę do zachodniej Syberii. Dziś, niemal wszystkie z tych łąk zostały osuszone, a **wodniczka i inne gatunki zwierząt i roślin, utraciły swoje miejsce do życia.**

Po utracie większości z pierwotnie zajmowanych siedlisk, wodniczka stała się gatunkiem zależnym od działań ochronnych. Człowiek jest odpowiedzialny za dbanie o to, aby tereny, na których występuje gatunek, były odpowiednio nawodnione oraz nie zarastały wysoką roślinnością (trzcina, krzewami czy drzewami). **Prace prowadzone w celu ochrony wodniczki mają pozytywny wpływ na całość środowiska**, na stosunki wodne, zbiorowiska roślinne, występujące na terenach otwartych ssaki, ptaki czy owady.

Co zagraża wodniczce?

Głównymi zagrożeniami dla istnienia gatunku są:

- Niekorzystne zmiany reżimu wodnego na obszarach lęgowych gatunku.
- Pogarszanie się stanu siedlisk na ważnych stanowiskach z powodu zarastania trzcina, krzewami lub drzewami.
- Niska świadomość potrzeby ochrony wodniczki wśród użytkowników gruntów.
- Problemy z finansowaniem zarządzania na obszarach występowania wodniczki.
- Problem z opłacalnością usuwania biomasy po koszeniu na siedliskach wodniczki.

Wodniczka w naturalnym środowisku
Zdjęcie: Mateusz Matysiak – www.mateuszmatysiak.pl

Jak chronimy wodniczkę w Polsce? Co zrobiliśmy?

Od 1991 roku Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP, polski Partner BirdLife International) prowadziło regularne badania nad biologią i liczebnością wodniczki. W latach 2005–2011, nad Biebrzą i na Pomorzu Zach., OTOP prowadził projekt LIFE Przyroda „**Ochrona wodniczki w Polsce i Niemczech**” (LIFE05NAT/PL/000101). W ramach tego przedsięwzięcia przywrócono wiele obszarów do stanu przyjaznego dla wodniczki, ustalone zostały szczegółowe potrzeby ochrony gatunku oraz znaleziono rozwiązania techniczne i finansowe wielkoobszarowego zarządzania siedliskami wodniczki.

Ponadto, w celu ochrony wodniczki Polska podpisała „**Porozumienie o ochronie wodniczki**”, międzynarodową umowę utworzoną pod auspicjami Konwencji Bońskiej. W roku 2010 Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (GDOŚ) utworzyła osobny Sekretariat zajmujący się ochroną tego gatunku. W ramach projektu ochrony wodniczki, OTOP we współpracy z GDOŚ, przygotował **Krajowy Plan Ochrony Wodniczki**.

Jak chronimy wodniczkę w Polsce? Najnowsze wyzwania.

Od 2010 roku OTOP wraz z partnerami prowadzi projekt „Zarządzanie siedliskiem wodniczki (*Acrocephalus paludicola*) poprzez wdrożenie zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy” (LIFE09NAT/PL/000260). Przedsięwzięcie to uzupełnia działania poprzedniego projektu. Odpowiada na dwa **najważniejsze problemy gospodarowania na siedliskach wodniczki** – zagospodarowanie skoszonej roślinności i brak zapewnionego długoletniego finansowania koszenia, podstawowego zabiegu ochrony czynnej.

W efekcie koszenia siedlisk wodniczki, powstają **ogromne ilości ściętej biomasy** (turzycę, trawy, trzcina i inne). Siano pochodzące z terenów występowania gatunku jest słabej jakości (późny pokos) i nie nadaje się do wykorzystania jako pasza dla zwierząt gospodarskich.

W ramach wcześniejszego projektu LIFE przeprowadzono badania, które określiły, jak można wykorzystywać tę ściętą roślinność. Okazało się, że najkorzystniejsze jest **brykietowanie i pelletowanie biomasy**. Brykiet i pellet to produkty wytworzone z siana w procesie jego suszenia i sprasowania pod wysokim ciśnieniem. Nadają się one do palenia w piecach grzewczych, na przykład w celu ogrzewania budynków.

Dbając o interesy lokalnych społeczności, projekt „Wodniczka i biomasa” zakłada działania zmierzające do rozwiązania problemów zagospodarowania wykoszonej roślinności w sposób opłacalny dla użytkowników gruntów. Sprzedaż brykietu i pelletu może pokryć koszty koszenia i usuwania biomasy na torfowiskach. Dzięki temu, byłyby to **dodatkowa, oprócz płatności rolno-środowiskowych, zachęta do podejmowania działań ochrony czynnej** na terenach cennych przyrodniczo.

Gotowe brykiety z biomasy
Zdjęcie: Lars Lachmann